

CHAT PAARALUGU

Klassit

8.-10.

Ilinniartitsissutissaq sanaajuvoq Meeqqat Ikiortigimit
aammalu PiSiu suleqatingalugu

Illoqut

Ilinniartitsisoq	3
Sungisarneq 1: Brainstorm - Sunilluunniit eqqaasaqartarluni oqaasertalersueqatigiineq	4
Sungisarneq 2: Inuit attaveqaqatigiittarfiini avitseqatigiittarneq	6
Sungisarneq 3: Inatsisit pillugit nalorsittaarineq	7
Sungisarneq 4: Ajunngila?	9
Sungisarneq 5: Video atorlugu suliaqarneq	10
Sungisarneq 6: Qanoq isumaqarpisi?	11
Sungisarneq 7: Allakkanik nakkartitsivik	12
Sungisarneq 8: Allakkiamik misissueqqissaarneq	13
Sungisarneq 9: YouTube atorlugu ilisarititsinerit	16
Sungisarneq 10: Immissinnut apeqqarissaarfigigitsil	17
Sungisarneq 11: Isumassarsinermit ilorrisimaarnermut	18
Sungisarneq 12: Atuaqatigiit siunnersuutai malittarisassaataallu pitsaasut	19
Attavissat	22

Ilinniartitsisoq

Atuartitsinermi atortut eqaatsumik atorneqarsinnaapput. Sungiusaatit inuttut ineriartornermut, kalaallisut, danskisut inuiaqatigiilerinermit atuartitsinermi immikkut ittumik tulluarsagaapput.

Oqarasuaat aamma interneti atorlugu inuuneqarneq oqaluttuarineqarput aamma atuartut assigiinngitsunik pisuusaartitsillutik sungiusartarsinnaapput soorlu aamma interneti atorlugu toqqaannartumik piviusumik aallaaveqarluni sungiusartinneqartarsinnaallutik.

Atuaqatigiit ataasiarlutik arlaleriarlutilluunniit sungiusartarsinnaapput.

Atortut siullermeertumik klassimi atorneqalerpata sunilluunniit eqqaasaqartarluni oqaasertalersueqatigiilluni sungiusarneq aallartinneqarsinnaavoq (sungiusaatit 1 aamma 2, taakkua aamma ataatsikkoortinneqarsinnaapput). Atuartut uani namminneq isumassarsiussapput.

Sungiusarnerit nalaanni assersuutitsialaat misigisallu klassimi atorneqarsinnaapput aamma kingusinnerusukkut sungiusartarnissani sinaakkutinik pilersitsisinnaallutik.

Sungiusaatit qanoq tigussaatisumik sammisaqartigissanersut ilinniartitsisup nammineq nalilertassavai (sungiusaat 3-miit qummut) qanorlu aallartinneqartassanersut aalajangertassalluni. Sunilluunniit eqqaasaqartarluni minutsini 30-ni oqaasertalersueqatigiittoqarsinnaavoq imaluunniit tiimi atuarfiusoq tamaat sungiusartoqarsinnaalluni.

Sungiusarneq 1

Brainstorm – Sunilluunniit eqqaasaqartarluni oqaasertalersueqatigiinneq

Ukunani fagini pisinnaavoq

- Kalaallisut
- Danskisut
- Inuiaqatigiilerineq
- Inuttut ineriartorneq

Siunertaq

Oqaloqatigiinnerup isumannaatsup atuartitsissutiginerata aallartinnerani ilinniartitsisoq oqarasuaatip angallattakkap internetillu atorneranik aamma inuusuttut qarasaasiamik atuinerminni qanoq inississimaffeqartarnerinik soqutiginnilluni paasinnillunilu takutitsisinnaassappat pitsaanerpaassaaq. Klassimi ataatsimoorluni sunilluunniit eqqaasaqartarluni oqaasertalersuinerminni ilinniartitsisup apeqqutit ataani allassimasut aallarniutigisinnaavai.

Atuartut imaaliillaannaq eqqaasinnaasaminik oqaasertalersuitikkut pisariaqartikkussiullu apeqqutip imaluunniit sungiusarnerup tullianut ingerlaqqittarlutit. Atuartut namminneq amerlanertigut ima oqaasertalersuillutik aallartittarput: "... misiliniuuara" aamma "ataasiarlunga ...", taama oqartarnerit klassimi eqqartussallugit assersuutissaqqittuupput, taamaalilluni atuartut internetimi pisinnaasut assigiinngitsut eqqarsaatersorfigisinnaavaat.

Atuartut namminneq assersuusiorlutik oqaasertalersuigaangata tapersersortakkit. Internetimi nuanniitsumik misigisatik pillugit angajoqqaaminnut oqaluttuaramik qanoq angajoqqaatik qisuariarsimanersut oqaluttualissappata iliuuserisimasaat akuerisigit. Atuartoq pisumik aaqqiivigineqarsimanngitsumik oqaluttuarpat taanna eqqartorsiuk atuartorlu ikiorlugu.

Sungiusaat 1 aamma 2 pisariaqartitsineq naapertorlugu ataatsikkoortinneqarsinnaapput. Imannarujussuaq aqutsisoqarnissaq pisariaqanngilaq, ilinniartitsisup kikkut tamarmik tusarneqarnissaannik periarfissaqartoq qulakkeerinniinnassaaq aamma atuartut allamut saanneri maluginiaannassavai tigussaasulinnillu sungiusaatinik pisariaqartitsisoqarnerisooq maluginiassallugu (sungiusaatit 3-11).

Atuartunut apeqqutit – internetimi nuannnersumik nuanninnginnerusumillu misigisakkat pillugit sunilluunniit eqqaasaqartarluni oqaasertalersueqatigiinneq:

Internet ilinnut qanoq pingaaruteqartigiva?

- Internet oqarasuaallu angallattagaq atorsinnaajunnaarukkit kikkut attaveqarsinnaajunnaassavigit?

- Inuusuttuinnaat qupperneqarpat oqaloqatiginnittarfeqarlutillu? Inuusuttut naapittarfiat nalinginnaasuaa?
- Inersimasut inuusuttullu inuit attaveqatigiittarfiini attaveqatigiittarneri assigiinngissuteqarpat?
- Internetimi allatagut uatsinnullu kiinnakkut isigaluta oqaaserisartakkavut assigiinngissuseqarpat? Suna assigiinngissutigaat? Assigiinngissutaat nuannersuaa imaluunniit nuanniitsuua? Imaluunniit nuannerlunilu nuanniittarpa?
- Internetimi nuannersut suut misiginikuuigit, soorlu assersuutigalugu ikinngutiginnermi, pinnguarnermi imaluunniit allatut pisoqarnerani?

Sungisarneq 2

Inuit attaveqaqatigiittarfiini avitseqatigiittarneq

Ukunani fagini pisinnaavoq

- Inuttut ineriartorneq

Siunertaq

Sungiusarnermi uani internetimi avitseqatigiissutissat sunik tunngaveqarsinnaaneri atuaqatigiinnit eqqartorneqarnissaat siunertaavoq aamma atuartut internetimi suut avitseqatiserinnittarnerminnut peqqutigisarneraat oqaloqatiginnissaq siunertaalluni.

Atuaqatigiit tamarmiusut: ilinniartitsisup tusatsiakkat arlallit allattarfissuarmut allattorsinnaavai atuaqatigiillu aperalugit taakkua sumit peqquteqarnersut tapertaralugu atuaqatigiit ilinniartitsisumit aperineqarsinnaapput inuit allat tamataratik assinginik avitseqateqartarneq sunit peqquteqartarnersoq. Atuartut akissutaat ilinniartitsisup allattarfissuarmut allattussavai.

Inuusuttut tamataratik namminneq assiminnik filminillu avitseqatigiittarnerinut peqqutaasut:

- Apparmut asanninnermik takutitsiniarneq
- Ikinngummut attaveqarneq uppersarniarlugu
- Nammineq atoqatiginnissinnaasutut sungiusarneq peqqutigalugu
- Piumaleriasaarnermi
- Allat taamaattarmata
- Akuereqqulluni imaluunniit "nuannarineqarusulluni" ('likes'-ertikkusulluni)
- Uupakaatitaaniarsaraluni (grooming-ertinniarluni)
- Pilliuteqaqqusaasaraanni

Ilinniartitsisup sunilluunniit eqqaasaqartarluni oqaasertalersueqatigiinneq aqussinnaavaa ima: sumik peqquteqarluni taakkua internet aqqutigalugu avitseqatigiissutaarusuttarnersut aperisaraluni. Internetimi avitseqatigiittarnerup eqqartorneqarnissaa uani pineqarpoq aamma sungiusarneq atuartitsinerup ingerlanerani itinerusumik malitseqartitsivigineqarsinnaavoq, soorlu sungiusarneq 5-mik.

Sungisarneq 3

Inatsisit pillugit nalorsittaarineq

Ukunani fagini pisinnaavoq

- Inuiaqatigiilerineq
- Inuttut ineriartorneq

Siunertaq

Inatsisini suut unioqqutitsinerunnginnersut imaluunniit suut unioqqutitsinerunersut atuartunut ilisimatitsissutigineqarnissaat uani siunertaavoq. Sungiusarneq una inuiaqatigiilerinermi atornerqarsinnaavoq, tassanimi inuiaqatigiit inatsisaat malittarisassaataallu atuartut ilinniartarpaat. Sungiusarneq una pingaartuuvoq, tassami atuartut inatsisini suut unioqqutitsinerunnginnersut imaluunniit suut unioqqutitsinerunersut ilisimallugit sungiusarnerni allani sungisartarpaat. Oqaaseqatigiit aappaluttumik allannillit eqqunngitsuupput qorsummili allassimasut eqqortuullutik. Qalipaait taakkua atuartunit takuneqassanngillat, atuartummi namminneq eqqoriartussaavaat.

Sunilluunniit eqqaasaqartarluni oqaasertalersuinerup kingorna ilinniartitsisup inatsit erseqqissumik atuartunut atuffassissutigissavaa. Internetimi iliuitsit inatsisinik unioqqutitsisut atuartunit ilisarineqarsinnaaniassammata aamma taakkua qanoq qisuariarfigisinnaanerlugit sungiusaatit tulliuttut sungiusaaffigissallugit isumassarsiatsialaassaaq.

Ima marlunnik assigiinngitsunik periarfissaqarluni sungiusartoqarsinnaavoq: atuartut oqaatigisai ilinniartitsisup allattarfissuarmut allattarsinnaavai atuartullu eqqoriaatinneqartarsinnaapput aamma atuartut immikkoortiterlutik suut eqqornersut suullu eqqunnginnersut allattuillutik “eqqoriaasaqattaartinneqarsinnaapput” – tassani ilinniartitsisoq kaajallaasarluni allatat qanoq paasineqarsinnaanerinik nassuiaasarsinnaavoq.

Eqqorpa eqqunngilaluunniit – inatsit qanoq oqarpa?

Allallu assinik avitseqatigiissinnaatitaajuaannarpugut. Taanna ima paasineqassaaq: allat assingi qanorluunniit pisoqaraluarpat avitseqatigiissutiginissai inatsisini inerteqqutaanngilaq.

Inuit ataasiakkaat inuunerinit assit avitseqatigiissutiginissaat inatsisinik unioqqutitsineruvoq, tamannali unioqqutitsinerussanngilaq assimiittup avitseqatigiissutaanissaminut akuersissutaanik pisimatilluni.

Inuit allat tamataqaratik assinginik avitseqateqarneq inatsisinik unioqqutitsinerunngilaq. Inuup nammineq tamanna pisuussutigisarpaa.

Inuit allanik nikassaasut imaluunniit inuunerinik kanngutsaattuliorlutik assilisaat filmiliaallu avitseqatigiissutigineqarnissaat inatsisinik unioqqutitsinerupput.

Inuup 18-it inorlugit ukiullip atoqateqarluni assinginik avitseqateqarneq inatsisinik unioqqutitsineruvoq. Meeqqanik atoqateqartunut inatsisip taakkua iluanniipput.

Tamataqanngitsup assinganik uannik avitseqatiginnittoqarpat taanna piginnassavara, naak avitseqatiserinnittut kingusinnerusukkut oqarfigigaluaraannga nungutissaginga.

15-inik ukioqalereersimagaanni aappaq ikinngutigilluagarluunniit atoqatigalugu assilisaq avitseqatigeqqusaavoq. Tigusimagaanni avitseqatiginiarlugu nassiuteqqeqqusaanngilaq.

Nassiussisup nunguteqquppagu nunguterneqassaaq. Nunguteqquneqareersoq piginnaraanni inatsisinik unioqqutitsisoqartarpoq.

Sungisarneq 4

Ajunngila?

Ukunani fagini pisinnaavoq

- Inuiaqatigiilerineq
- Inuttut ineriartorneq

Siunertaq

Sungiusaat "eqqorpa eqqunngilaluunniit" naammassippat atuartut namminneq inatsisinik unioqqutitsinernik assersuusiortinneqarnissaat isumassarsiatsialaassaaq.

Inuup inuuneranik nakkarsaaneq imaluunniit kanngutsaattuliorneq soorlu qanoq pisinnaava? Inuk qinngasaartittoq filmiliarissinnarlugu filmi nakkarsaatiginiarlugu avitseqatigiissutaanera inatsisinik unioqqutitsinerusinnaava? – Aap. Inuit allat pissuserissaaffiginissaannik oqallinnermik taanna pilersitsisinnaavoq aamma inunnik allanik piumanngitsunik assiliineq videoliornerlu inatsisinik unioqqutitsisusinnaasoq erseqqissaasoqarsinnaalluni. Atuartut inuit allat killigititaannik assersuusiassaarusimassappata ilinniartitsisup atuaqatigiit ima apersorsinnaavai:

Imaalioraanni ajunngila...?

- Ikinngut assileqatigeriarlugu ajorinnginneranik apereqqaarnagu nammineq ilisarnaatitut asseq atorlugu ajunngila?
- Atuaqat inunnit allanit naallertilluni uppittoq nunamullu tukkami annertoq filmiliareriarlugu avitseqatigiissutiginera ajunngila?
- Inuit allat timersorniarlutik atisalersortut assillilugit ajunngila?

Sungisarneq 5

Video atorlugu suliaqarneq

Ukunani fagini pisinnaavoq

- Kalaallisut
- Danskisut
- Inuiaqatigiilerineq
- Inuttut ineriartorneq

Siunertaq

Internet atorlugu inuit killissaminnik qaangiiffigitittarneri atuartunit oqaloqatigiissutigineqartarnissaat sungiusarnermi uani siunertaavoq. Eqqorneqartuulluni qanoq misinnartarpa? Ikinngut qanoq ikiorneqarsinnaava? Inunnit allanit avitseqartarnissaq qanoq pinaveersarneqarsinnaava? Filmi atorlugu ilinniartitsisup assit inunnik tamataqanngitsunik assilisat videoliallu avitseqatigiissutigineqarsinnaat inerteqqutaasoq erseqqissarsinnaavaa. Taamaalilluni inuiaqatigiilerinermut taanna atatinneqarsinnaavoq, tassami atuartut inatsisinik kalaallisut danskisulluunniit attuumassutilinnik ilinniartinneqassapput. Tassanilu attaveqatigiittarfimmi sammisat misissueqqissaarnerannut attuumassuteqartinneqarsinnaalluni.

Atuaqatigiit tamarmik videomik isiginnaassapput, tassani niviarsiaqqap ullormi atuarfiusumi atuarnera takutinneqassaaq. Niviarsiaqqap kanngutsaattuliorluni/ tamataqarani assiminiq aapparminut nassiussilluni avitseqateqarnera inatsisinik unioqqutitsineruvoq. Filmi ” Er du blevet delt?” (”avitseqataassutaanikuut”) atuaqatigiulluni inissinni isiginnaarsiuk, uaniittoq: https://www.youtube.com/watch?time_continue=19&v=TGwbP4cm5rE

Atuaqatigiit filmi ataatsimoorlutik isiginnaassavaat tamatumalu kingorna atuartut pingasut-sisamakkaarlutik –nukappiaqqat niviarsiaqqallua akuleriaartillugit - eqimattanngortinneqassapput eqimattat ataasiakkaat apeqqutit ilaat ataaseq akissuteqarfigissavaat. Eqimattap iluanit inuup ataatsip apeqqut ataaseq makissavaa, taamaalilluni eqimattat ataasiakkaat tamarmik immikkut apeqqutinik assigiinngitsunik akissuteqarsinnaalissapput.

Spørgsmål til klassen

- Ilissi isumarsi naapertorlugu qanoruna pisoqartoq? Inuup suna misigisimavaa aamma atuaqataasa suut nalunngilaat?
- Inatsisinik unioqqutitsisoqarpa? Angerussi, qanoq inatsisinik unioqqutitsisoqarpa?
- Inuk qanoq sunnertissimasorivisiuk? Misigissutsit sorliit inuup, namminerminut, ikinngutiminut, angajoqqaaminut siunissaminullu tunngasut suut aqqusaarunarpai?
- Filmimi eqqorneqartutut illit ikinngutit pineqartuuppat qanoriliussavit?

Tamatuma kingorna eqimattat akissutaat atuaqatigiit ataatsimoornerini ilinniartitsisup tusarnaassavai.

Øvelse 6

Qanoq isumaqarpisi?

Ukunani fagini pisinnaavoq

- Inuttut ineriartorneq

Siunertaq

Misigissutsit, ataqqinninneq imminullu naleqartinnerit internetimik atuilluni qanoq sunnertissinnaasernerinik oqaloqatigiinnissutiginnissinnaaneq sungiusarnermi uani siunertaavoq. Atuartut inuusuttuulluni tamatigut oqittuinnaaneq ajormat internetimik atuinerminni qanoq pissusilersortarnersut namminneq imminnut ilisimasaqalernissaannik sungiusaanermi siunertaavoq.

Issiaviit iloqqasunngortillugit inississigit. Peqataasut amerlassusaannit issiavimmik ataatsimik sinneqartuarnissaq qulakkeersiuk. Inuusuttut piareerpata oqaluttuat arlallit (assersuutit takukkit) atuassavatit. Isumaqataasut issiaannartassapput. Isumaqataangitsut issiavimmut inoqangitsumut nuullutik ingittassapput (arlallit nuussinnaasarpud). Nalornigaanni issiaannarluni talit paarlatsinneqartassapput.

Inuusuttut toqqagaat pillugit aperisaarit. Oqallinneq inissaqartiguk. Oqaatsit tulluutinngitsut oqaatigineqaqqusaannginnerinik oqaasinnguillutit erseqqissuliorit. Kikkut tamarmik toqqissimasumik misigisimatinneqassapput. Oqaluttuaq eqimattamut tulluuttoq toqqaruk. Sumulluunniit attuumassuteqanngitsoq aallartissutigiuk, soorlu ima aallartitsisoqarsinnaavoq:

- Sila ukiukkut nuannarisarpara
- Oqarasuaatinga angallattagaq tigumminngikkaangakku uisakajaalertarpunga

Killigitat, pissusilersorneq internetilu apeqqusiorfiginiarlugit siunnersuutit:

Stærke spørgsmål

- Oqarasuaatinga angallattagaq, tabletera imaluunniit qarasaasira ullut tamaasa atortarpara?
- Oqarasuaat angallattagaq internetiluunniit atorlugit ikinngutit allaffigisinnaallugit nuannersuuvoq?
- Oqarasuaat angallattagaq internetiluunniit atorlugit ilinnut allattut imaluunniit iliuuseqartut pillugit illit aliasunnikuuit?
- Allat killigitaanik internet atorlugu qaangiisimatilluni utoqqatserneq ajornakusoorsinnaasarpa?
- Oqarasuaat angallattagaq internetiluunniit atorlugit allannikuuit imaluunniit iliuuseqarnikuuit peqqissimissutigisarnik?
- Oqarasuaat angallattagaq internetiluunniit atorlugit oqaloqatigiinnermi allat killigitaannik qaangiinerluni nalorninarsinnaasarpa?
- Oqarasuaat angallattagaq internetiluunniit atorlugit nuanniitsumik pisoqartillugu qanoriliussanerlutit imaluunniit qanoq akissanerlutit nalornineq misiginikuuviuk?
- Oqarasuaat angallattagaq, pinnguarneq internetimiluunniit pisut pillugit angajoqqaatit oqaloqatigikkajuttarpigit?

Sungisarneq 7

Allakkanik nakkartitsivik

Ukunani fagini pisinnaavoq

- Kalaallisut
- Danskisut
- Inuiaqatigiilerineq
- Inuttut ineriartorneq

Siunertaq

Sungiusarnermi uani atuartut allat inissisimaffianiillutik misilissavaat aamma misiginneqatiginninnissinnaanerminnut akissusaaffimmillu tiguisinnaanerminnut sungiusassallutik. Inuusuttut akuttunngitsumik qanoriliussanerlutik nalornisarput, ingammik avitseqatigiissutaasut pillugit imaluunniit allanik avitseqatigisassarinnikkaluaminnik namminneerlutik avitseqatissarsiorsimatillutik. Inuusuttoq ima inissisimaleratarsinnaasarpoq ikinngunni sanngilleqqasoq sunnertiasuunngoqqasorlu allanit taakkua pillugit avitseqateqarsimallutik imaluunniit internetimi namminneq pillutik allaaserinnittoqartoq paasisimallugu. Taama pisoqarnerani qanoriliortoqartarpa?

Sungiusarnermi uani atuartut marloqiusamik inissisimaffigisartakkaminni qanoriliortarnissaminnik suliaqartinneqassapput aamma allakkat nakkaatitsivianni apeqqutit qanoq aaqqiivigisassanerlugit ataatsimoorlutik eqqartueqatigiisinneqassapput. Apeqqutit allakkat nakkaatitsivianniittut tamarmik eqqortuupput ukioqatigisaannit allanneqartut - paasisutissaq taanna atuartunut ilisimatitsissutigineqassaaq, tassami apeqqummut atuartut qaninnerusumik misinnarsinnaaneri ilimanarpoq.

Allat killigititaannik qaangiinaveersaarnissaq uani anguniagaavoq. Taamaattumik inuit allat killigititaannik qaangiisut, inatsisinik unioqqutitsisut qinngasaarisullu atuartunit ilisaritinniassallugit ilinniartitsisoqassaaq.

Allakkat nakkaatitsivianit apeqqut ataaseq eqimattanut pingasut-sisamanik, niviarsiaqqat nukappiaqqallu akuleriaartillugit, atuartortalinnut agguaallugu tunniussuunneqassaaq aamma eqimattat akissusiussapput kingusinnerusukkut atuaqatigiinnut akissusiartik saqqummiutissavaat. Apeqqummut ikiorsiissutit atorlugit atuartut akissusiorneranni ilinniartitsisoq ikiuussinnaavoq:

- Apeqqummi suna pineqarpa?
- Uani inatsisinik unioqqutitsisoqarpa?
- Inuk taanna illit nammineq ikinngutigisuugukku qanoriliussavit?
- Inuup taassuma ilinniartitsisoq, angajoqqaq, politiit allalluunniit oqaloqatigissavai?

Sungiusaatitut apeqqutit qulaaniittut aallaavigalugit apeqqutit allakkat nakkaatitsivianiittut minutsit 15-20-t atorlugit atuartut akissusiussapput. Ilinniartitsisup eqimattat ataasiakkaarlugit sumik eqqartuisimanersut qanorlu paasisaqarsimanersut apersussavai.

Sungisarneq 8

Allakkiamik misissueqqissaarneq

Ukunani fagini pisinnaavoq

- Kalaallisut
- Danskisut
- Inuiaqatigiilerineq
- Inuttut ineriartorneq

Siunertaq

Sungiusarneq una danskisoortitsinermi suliakkiilluni tunniussassamik piunasaqaatitsisoqarsinnaavoq, tassani atuartut misissugassaminnik ilinniakkerneqarlutik angerlaassitinneqarsinnaapput. Atuartut namminersorlutik aviisini allakkiaq aalajangersimasumik immikkoortortakkaanik ukunannga aallaavilik misissoqqissaarsinnaavaat. Misissueqqissaariaaseq ataani allassimasoq siunnersuutaavoq taannalu analysesiden.dk-mit tigusaavoq.

Atuartut aviisini allakkianik makitsisarlutik agguaffigineqassapput. Misissoqqissaakkat klassimukaaneqassapput, tassani ilinniartitsisup makitaq kimit saqqummiunneqassanersoq aalajangertassavaa, allakkiaq taamaalillutik tamarmik immikkut ataatsimoorluni eqqartorneqartassapput.

1. Berlingske: "Første domme i sag med 1005 sigtede: Unge mænd dømt for at dele sexvideo" (unnerluussaasunit 1005-nit pineqaatissiineq siulleq: angutit inuusuttut atoqatigiittut videomut immiunneqarnerinik avitseqatigiinnertik pineqaatissiissutigaa)

<https://www.b.dk/nationalt/foerste-domme-i-sag-med-1005-sigtede-unge-maend-doemt-for-at-dele-sexvideo>

2. Alt.dk: "17-årige Lasse gik fra at dele til at bekæmpe hævnporno" (Lasse 17-nik ukiulik avitseqateqartariarluni atoqatigiittut filmiliarineqarnerinik akiniutigineqartarnerinut akiuniarnermi suleqataalerpoq)

<https://www.alt.dk/artikler/17-arige-lasse-gik-fra-at-dele-til-at-bekampe-havnporno>

3. Alt.dk: "Psykolog: Unge deler nøgenbilleder af piger for at få status i vennegruppen" (Tarnip pissusaanik immikkut ilisimasalik: inuusuttut niviarsiaqqanik tamataqanngitsunik assilisat ikinngutigineqarniassagamik avitseqatigiissutigisarpaat)
<https://www.alt.dk/artikler/psykolog---unge-deler-nogenbilleder-af-piger-for-at-fa-status-i-vennegruppen>

4. Nyheder.tv2.dk: "Her er reglerne: Det her må du ikke dele på nettet" (Malittarisassat aajukua: internetimi ukua avitseqatigiissutigeqqusaanngillat)
<http://nyheder.tv2.dk/krimi/2018-01-15-her-er-reglerne-det-her-maa-du-ikke-dele-paa-nettet>

Allaatigisanik misissueqqissaariaaseq

(<http://analysesiden.dk/artikelanalyse>)

Ilaatigisaq peqqissaartumik atuarlugu aallartigit tamatumalu kingorna ukua sunersut ilisariniarsarissavatit:

1. Allaaserisaq suua

Allaaserisaq suua? (soorlu assersuutigalugu allakkiaq, ilisarititsineq, nutaarsiassaq, aviisimi allaatigisaq, apeqqarissaarneq il.il.)

Tamatuma kingorna ukua taassallugit isumassarsiatsialaassaaq:

- Qanga allaaserineqarpa? (ulloq + ukioq)
- Suminngaaneerpa? (atuagassiaq, interneti)
- Tusagassiortoq kinaava (nassiussisoq)?

2. Imaqarniliaq

Allaaserisaq naatsumik imaqarnilioruk.

Allaaserisap suna aallaavigivaa? (soorlu assersuutigalugu misissuineq qanittukkut tamanut saqqummiussaq, naalakkersuineramik suliallit nutaarsiassaataat, katersuineq, eqqartuussineq, saqqummersitseqqaarneq)?

3. Anguniagaq

Allaaserisap suna anguniarpaa? Allaaserisaq paasissutisseerusuppa/ilisimatitserusuppa, oqallissaarutaava/nalilersuiva, aqutissiuussiva/aqutsiva il.il.?

4. Allaatigisap sanna

Allaatigisaq qanorittumik sannaqarpa, qulequtaqarluni, aallaqqaasiuteqarpa, allaatigisap iluani qulequtaaraqarpa, spaltit atorlugit allanneqarpa, assiliartaqarpa, piviusulersaarutaava?

Sunik imaqarnerua? Suut erseqqissarneqarpat? Imaaliallaannaq suut takuneqarsinnaappat?
Qulequtaq allaatigisarlu qanorippat?

5. Ilusilersukkat

Soorlu assersuutigalugu assit, kisitseqqissaakkat, titartakkat – Assertaqarpat allaaseriuk. Asseq sumik takutitsiva (illarnartoq, pimoorusserpasittoq il.il..)

Asseq allaaserisarlu imminnut naapertuuppat?

6. Tigusiffigisat/ issuakkat (Kilder)

Tigusiffigisat/ issuakkat sorliunersut taaneqarpat/ apersorneqarpat? Qanoq oqarpat aamma sooq?

Tigusiffigisaq/issuagaq allakkiamut qanoq soqutigisaqartunut sunniiva? Tigusiffigisaq/ issuagaq allakkiami tutsuiginartuua?

7. Oqaatsit

Soqutiginarunik assersuutitaqarpa/ assilissat atorlugit oqaasertaqarpa/ assersuussinertaqarpa/ ilisarnaasersugaava, piffissami aalajangersimasumi oqariartaasertaqarpa, ulluinnarni oqaatsit atorneqarpat, assilissat atorlugit oqaasertaqarpa, uteqattaarisoaqarpa?

Oqaatsit qanoq suuniissappat?

Allakkiaq arlaannaanulluunniit attuumassuteqanngila imaluunniit isummorsorluni/misigissutsit atorlugit allataava?

Tungavilersuutit qanoq atorneqarpat? Ilinniagaq aallaavigalugu tungavilersuisoaqarpa?

Tusatsiakkat, eqqoriaanerit imaluunniit taamaassorinninerit atorneqarpat?

Allakkiami oqaatsit toqqarneqartut qanorippat – pikkunavissumik/kimilimmik oqariartaatsini oqaatsit nuannersut imaluunniit nuanniitsut atorluarneqarpat?

8. Qulequttat

Allakkiap suut qulequtarai? Soorlu assersuutigalugu allannguiniarneq/aallalorneq, akuutitsiniarneq, tusaamaneqarneq, pinerluttulerineq, kunngikkormiut, inuunermi artornartumik nalaataqarneq, piitsuuneq.

Suna pingaarnertut qulequtarineqarpa? Pingaarnertut qulequtaq ullumikkut/ ilinnut soqutiginarpa?

9. Oqariartuut nalilersuinerlu

Tusagassiortup allakkiaq atorlugit suna anguniarpaa? (Qisuariatinniarpaa? Qulequtaq aqutigalugu paasissutissiiniarpa? Isummat pigiliuutiinnakkat nungusarniarpai?

Ilisarinnasatsinnik tuniniarpaa? Tupaallatsinniarpaa?)?

Tigusisussaqa kinaava?

10. Sammivilersorneq

Allakkiani allani assigusut, soorlu qulequttat imaluunniit oqariartuutit, ilanngussorneqarsinnaappat?

Sungisarneq 9

Youtube atorlugu ilisarititsinerit

Ukunani fagini pisinnaavoq

- Kalaallisut
- Danskisut
- Inuiaqatigiilerineq
- Inuttut ineriartorneq

Siunertaq

Atuartut filmimik isiginnaarlutik filmimi qulequtarineqartut suunerinik misissueqqissaarnissaminnik uani sungiusartinneqassapput. Filmit naatsut pingasut atuartut isummersorfigissavaat ataatsimoorlutillu saqqummiussani suut soqutiginarnerpaanersut toqqartuissallutik. Atuartut ikinngutigiiinneq, ataqqinninneq, inatsisini allassimasut killigitallu sungiusaatigineqarnerini ilikkakkatik uani atussavaat.

Ilinniartitsisup atuartut eqimattanut marluk-pingasunik inuttalinnut immikkoortitissavai imaluunniit atuartut kisitsimmik tunineqartassapput normulu tunniunneqartup nalaanut inissittassallutik (peqataasut 1-mik normumik tunineqartut tamarmik 1-mukassapput aamma 2-mik normumik tunineqartut 2-mukassapput il.il.)

Eqimattat youtube-mi filmimik, Sikker Chats-imeersumit, isiginnaagassinneqassapput: https://www.youtube.com/channel/UCzBNM6TOcCOwumeltxL3rcg/videos?view=0&sort=dd&shelf_id=0

Eqimattat filmit pingasut isiginnaassavaat atuaqatiminnullu ataaseq saqqummiukkusutartik toqqarlugu. Eqimattat saqqummiussinerminni apeqqutit ukua akisassavaat:

Følgende spørgsmål bruges til fremlæggelsen

- Filmit allat marluk sunik qulequtaqarpat?
- Filmi una sooq saqqummiussassatut toqqarpisiuk?
- Filmimi uani suna qulequtarineqarpa?
- Filmimi suna/ suut pingaarnepaava/-ppat?

Eqimattap filmi takutissavaat aamma apeqqutit akissutaat saqqummiullugit.

Sungisarneq 10

Immissinnut apeqqarissaarfigitsi!

Ukunani fagini pisinnaavoq

- Kalaallisut
- Danskisut
- Inuiaqatigiilerineq
- Inuttut ineriartorneq

Siunertaq

Atuartut sungiusarnermi uani attaveqaqatigiittarfinnik namminneq atuillutik naatsumik videoliussapput. "Tusagassiortuusaassapput" imminnullu apersortarlutik tamatuma kingorna paarlaattassapput. Atuartut attaveqaqatigiittarfinni piginnaasatik uani sungiusassavaat aamma namminneq isummatik internetimilu ajornartorsiutaasinnaasunik aaqqiissutissatut isigisatik oqaasertalersorlugit sungiusassallutik.

Tabletsisi oqarasuaatisiluunniit atorlugit videolioritsi. Atuartut marlukkaarlutik naatsumik videoliornerminni imminnut apersussapput, tamatuma kingorna video atuaqatigiinnut takutinneqassaaq atuaqatigiillu ataatsimoorlutik qulequttanik videoni takutinneqartunik eqqartuissapput.

- Illit isummat malillugu internetimi, oqarasuaammi aamma inuit attaveqaqatigiittarfiini suut pitsaanerpaappat?
- Illit isummat malillugu internetimi, oqarasuaammi aamma inuit attaveqaqatigiittarfiini suut ajoqutaasinnaappat?
Oqarasuaammi, internetimi aamma inuit attaveqaqatigiittarfiini inuit allat annersinnaveersaarniarlugit imaluunniit aliasutsinnaveersaarniarlugit qanoq illit isumassarsiorsinnaavit?
- Illit assivit filmiliaritinnivillu avitsissutigineqareernerisa kingorna internetimi illit aqussinnaanngisarnik pisoqaratarsinnaanera ernumagisarpigit?
- Oqarasuaat angallattagaq imaluunniit internet atorlugit inatsisinik unioqqutitserusussinnaavit?

Atuartut marluk imminnut apersortut piareerunik filmit atuaqatiminnut takutissavaat. Atuaqtigiit isumassarsiatsialattut isigissappatigik filmit angajoqqaat peqataanerini, ammasumik aaqqiissuussinerni imaluunniit atuaqatigiit nuannannerini angajoqqaat peqataaffigisaanni aamma takutinneqarsinnaapput.

Sungisarneq 11

Isumassarsinermi ilorrisimaarnermut

Ukunani fagini pisinnaavoq

- Kalaallisut
- Danskisut
- Inuiaqatigiilerineq
- Inuttut ineriartorneq

Siunertaq

Sungiusarnermi uani atuartut sungiusaatini allani ilikkakkatik atussavaat aamma eqimattanngorlutik siunnersuutitsialannik allattuissapput internetimilu isumannaatsumik qanoq atuisinnaanerit malittarisassiussallugit. Sungisarneq 10 naalisarlugu una sungiusarneruvoq.

Ilinniartitsisup atuaqatigiit inuit attaveqaqatigiittarfiannik qanoq atuisarnerisut aperissavai – taakkua tamaasa allattarfissuarmut allattukkit tamatumalu kingorna pappiliaaqqamut nuullugit allattorlugit.

Atuartut eqimattanut ikinnerusunik inuttalinnut agguakkit – eqimattaq ataaseq atuartunik pingasut-sisamanik inuttaqartassaaq.

Eqimattap paappiliaq ataaseq makissavaa, tassani soorlu ima allaqqasoqarsinnaavoq: "Facebook" imaluunniit "Instagram" taanna aallaqqaasiullugu eqimattap sulinerminni apeqqutit pingasut ukua akisassavaat:

Arbejdsspørgsmål

- Inuit attaveqaqatigiittarfiini suna ilorrisimaarnermik pilersitsisarpa?
- Inuit attaveqaqatigiittarfiani suliniut/sammisaq suna ilorrisimaarnermik nukittorsaassava?
- Suliniut/sammisaq taanna qanoq piviusunngortinneqarsinnaava?

Eqimattat atuaqatiminnut akissutitik saqqummiutissavaat.

Atuartitsisup piviusunngortitsisarneq inernilersussavaa aamma eqimattat suliniutaannut/sammisaannut nalimmassaassalluni.

Sungisarneq 12

Atuaqatigiit siunnersuutai malittarisassaataallu pitsaasut

Ukunani fagini pisinnaavoq

- Kalaallisut
- Danskisut
- Inuiaqatigiilerineq
- Inuttut ineriartorneq

Siunertaq

Akullerni atuartut aamma atuarfimmit naammassisussat atuaqatigiittut ataatsimoorussamik kulturimik sammisaqartinnissaat pingaartuuvoq. Taamaattumik oqaloqatigiinnerit isumannaatsumik tamatigut naaneqartarnissaat atuaqatigiit ataatsimoorlutik malittarisassartaannik imaluunniit naleqartitassaannik oqaasertalersuissapput. Tassani atuaqatigiinni atuartut ataatsimoorlutik digitalimik atortorissaarutit atorlugit qinngasaarinaveersaernerit aamma inuit allat killigititaannik qaangiinaveersaernerit malittarisassiuutissavaat.

Meeqqat inuusuttullu internet atortillugu inooqatigiinnerini pitsaasumik avatangiisinik pilersitsinissaq anguniarlugu ataatsimoorlutik malittarisassaqaarnissaq isumassarsiatsialaavoq. Red Barnet-imit malittarisassiornerup inerisartarneranut ilitsersuut una illit atuartitarni pissuserissaarnissat malittarisassiorneqarnerini atortaruk.

Atuaqatigiit malittarisassiornerini pingasunut aggulussimasunut suleriuseqarluni pisarpoq; siulleq oqaloqatigiinneq, tullia malittarisassanik ineriartortitsineq pingajuat paasititsineq.

Atuartut isumaat suleriaatsimilu nassuertarneri taakkunani qitiutinneqassapput. Taamaattumik atuartut namminneq misigisaat aallaavigalugit oqarasuaat angallattagaq internetilu atortillugit pissuserissaarneq sunaanersoq malittarisassiortoqassaaq.

Siunnersuutit pitsaasut malittarisassallu 1

Atuartut ilinniartitsisumit ikiortillutik nuanninngitsumik misigisatik assersuusiorfigisassavaat pinaveersaartitsillunilu pissusilersornissaminnut isumassarsianik inerisaassallutik.

Atuaqatigiit malittarisassa at pappiliarsuarmut tamatuma kingorna allattorneqariarlutik atuarfimi allagarsiunneqassapput angajoqqaanullu paasititsiniutigineqassallutik. Taassuma malitsigisaanik sammisassaqaartitsinerit qulequtserlugit atuartut angajoqqaamik qanoq inissimasarnissaannik oqallittoqarsinnaavoq.

Atuaqatigiit malittarisassa at ukiumut ataasiarluni eqqartorneqarlutillu nalimmassarneqartassapput.

Ilinniartitsisup atuaqatigiit eqimattanut agguassavai. Suliassap immikkoortuisa siullianni (oqaloqatigiinnermi) oqarasuaat angallattagaq internetilu atortillugit nuannersunik nuanniitsunillu misigisartakkaminnik imminnut oqaluttuutissapput oqaatsinillu ataasiakkaanik qulequtaaqqanik allattuissallutik.

Suliap immikkoortuisa siullianni eqimattanut apeqqutit.

Naatsumik ukua oqaluttuarikkat ...

- Toqqaannartumik internet atorlugu nuannersumik attaveqatigiinnermik misigisaq
- Toqqaannartumik internet atorlugu nuanniitsumik attaveqatigiinnermik misigisaq

Eqimattanit oqaluttuat assigiiaarnerpaat atuaqatigiit tamarmiullutik eqqartussavaat. Ilinniartitsisoq ilitersuisuliullugu toqqaannartumik internet atorlugu nuannersut nuanniitsullu assigiinngitsut ilisariniarneqassapput.

Siunnersuutit pitsaasut malittarisassallu 2

Misigisat assigiinngitsut atuaqatigiinnit sussusersineqarneri aallaavigalugit atuartut eqimattanut uteqqissapput pinaveersaartitsiniarlunilu pissusilersuutigisassanik aamma pissuserissaarnermik eqqartuissallutik. Eqimattat siunnersuutit malittarisassallu ataasiakkaarlugit assersuusiorfigisarlugit oqaasertalersuissapput.

Suliap immikkoortuisa aappaanni eqimattanut apeqqutit

Ilissi isumarsi malillugu meeqqat inuusuttullu qanoriliorsinnaappat?

- Toqqaannartumik internet atorlugu attaveqatigiinnermi nuannersumik pissusilersortoqassappat atuaqatigiit qanoriliorsinnaassappat?
- Aaqqiagiinnginneq qinngasaarinerlu pinaveersaarniaraanni qanoriliortoqarsinnaava?
- Meeqqanut inuusuttunullu siunnersuutit pingaarnerit tallimat oqaasertalersorsigik

Eqimattat siunnersuutaat malittarisassaataallu atuaqatigiinnut saqqummiunneqassapput. Ilinniartitsisoq peqatigalugu atuaqatigiit siunnersuutit pingaarnerit tallimat-arfineq-pingasut toqqartussavaat, tamatuma kingorna atuaqatigiit internetimik oqarasuaammillu angallattakkamik atuinerminni malittarisassaattut pingaarnerpaatut takkua malinniarsarissavaat.

Atuartut siunnersuutaat pitsaasut malittarisassatullu suliaasa assersuutitaat – ilinniartitsisup atuartut pisariaqartitsitillugit ikiortarsinnaavai:

Aaqqiagiinnginneq qinngasaarinerlu

- Sakkortuumik annernartumilluunniit allagarsiat akinngisaannarsigik
- Akiniaanaveersaarit, taamaalioruit ajortoq kaavittoq aallartiinnartussaassavat
- Nikassaasumik allatat nuannaralugit nalunaaqutsernaveersaakkat ("like"-rnaveersaakkat)

Inuit ataasiakkaat inuuneri assillu

- Inuit allat assingi avitsissutigittinnagit aperinneqqaartoqartassaaq akuersititseqqaartoqartassallunilu
- Assit eqqarsaatigilluakkamik atortarsigik – atisakippallaata ikkussuunnaveersaarsigik
- Assit internetimiittut atornerlunneqarsinnaaneri eqqarsaatigisarsigik
- Inuit attaveqaqatigiittarfiini kina kammattaarusunnerlugu/ akuerissanerlugu eqqarsaatigisaruk
- Ikinngutivit oqarasuaataasa normui allanut tunniutinngisaannakkit

Tamanut atuuttoq

- Oqarasuaat angallattagaq (klassimi/ bussimi) qaqugukkut atortassanerlugu pitsaanerpaanersoq eqqarsaatigiuk
- Oqaatsit atukkat iluamik atortakkit (akineqaruit nipi tusarusutat atorlugu oqaluttarit)
- Isissutit: akuttunngitsumik taarsertarnissaat eqqaamakkit
- Spil-it aqcutigalugit virus-it: Suut tamaasa akuerinaveersaakkit!
- Paasissutissat ilinnut tunngasut internet aqcutigalugu tunniussuutiginninnerini eqqarsaqaartarit
- Inuit internetimi imminnut ilisaritittut allarlunnaasinnaaneri eqqarsaatigisakkit

Angajoqqaat

- Inuusuttut internetimik atuinerminni angajoqqaatik peqataatikkusuttarpaat, sualuppallaanngitsumilli!

Atuaqatigiit ataatsimoorlutik malittarisassaat pappiliarsuarmut allatat immikkut ittumik ilusilersorneqassapput aamma illuatungeriinnut attuumassuteqartunut tamanut paasissutissiissutigineqassapput, ima:

- Klassimi pappiliarsuaq
- Assinga angajoqqaanut, angajoqqaat qanoq inissisimanissaanik atuartut oqaaseqaasiugai ilanngunneqassapput
Assinga angajoqqaanut attaveqaataasunut agguanneqassaaq, taamaaliluni angajoqqaat tulliani ataatsimiisinneqalerpata taanna eqqartorneqassaaq
- Assinga atuarfimmi sulisunut attuumassuteqartunut: SSP, AKT, atuartut siulersuisui, atuarfiup atuagaataa il.il.

Malitseqartitsineq

Malittarisassanik nalimmassaaneq. Atuaqatigiit malittarisassaataat ukiumut ataasiarluni eqqartorneqartariaqarput nalimmassarneqartariaqarlutillu.

Digital-imik atortorissaarutit atorlugit qinngasaarisoqaleraangat inersimasut qanoq atorsinnaavagut?

Toqqaannartumik internet atorlugu qinngasaarisoqarnerani angajoqqaat ilinniartitsisullu inissisimaffissai atuaqatigiit sammillugit malitseqartitsisoqarsinnaavoq.

Oqaaseqaatit angerlaanneqarsinnaapput aamma/imaluunniit angajoqqaat ataatsimiinnerani qaqilerneqarsinnaallutik.

Udviklet i samarbejde mellem Meeqqat Ikiortigit – Red
Barnet Grønland og PiSiu, Det Grønlandske
Kriminalpræventive Råd

Kontakt

PiSiu, Det Grønlandske Kriminalpræventive Råd

Mail: grl-pisiu@politi.dk

Tlf: +299 365125

Meeqqat Ikiortigit, Red Barnet Grønland

Mail: info@redbarnet.gl

Tlf: +299 563406